

VOORWOORD

1. De OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (de Richtlijnen) zijn aanbevelingen die door de regeringen aan de multinationale ondernemingen worden gedaan. Ze bevatten een aantal vrijwillig na te leven beginselen en normen voor verantwoord ondernemen, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten. De Richtlijnen hebben tot doel te waarborgen dat de activiteiten van de multinationale ondernemingen in overeenstemming met het overheidsbeleid zijn, het wederzijds vertrouwen tussen de ondernemingen en de samenlevingen waarin zij actief zijn te verstevigen, het investeringsklimaat voor buitenlandse ondernemingen te verbeteren en de bijdrage van de multinationale ondernemingen aan duurzame ontwikkeling te vergroten.
De Richtlijnen zijn onderdeel van de OESO-Verklaring inzake internationale investeringen en multinationale ondernemingen, waarvan de andere onderdelen betrekking hebben op nationale behandeling, tegenstrijdige eisen aan ondernemingen en stimuli en belemmeringen voor internationale investeringen.
2. De structuur van het internationale bedrijfsleven heeft ingrijpende wijzigingen ondergaan en ook de Richtlijnen zijn aangepast om deze veranderingen weer te geven. Met de komst van de diensten- en kennisintensieve economie hebben diensten- en technologie-ondernemingen hun intrede gedaan op de internationale markt. Grote ondernemingen nemen nog steeds het leeuwendeel van de internationale investeringen voor hun rekening, en grootschalige internationale fusies zijn een trend. Tegelijkertijd zijn echter ook de buitenlandse investeringen door kleine en middelgrote ondernemingen toegenomen, en spelen deze bedrijven inmiddels een belangrijke rol op het internationale toneel. Multinationale ondernemingen zijn, net als de nationaal opererende, in de loop der tijd met allerlei samenwerkingsconstructies en organisatievormen gaan werken. Strategische allianties en nauwere relaties met leveranciers en onderaannemers doen de grenzen van de onderneming steeds verder vervagen.
3. De snelle veranderingen in de structuur van multinationale ondernemingen worden ook zichtbaar in hun activiteiten in de ontwikkelingslanden, waar rechtstreekse buitenlandse investering sterk is toegenomen. Terwijl multinationale ondernemingen zich voorheen met name richten tot de primaire productie en de delfstoffenwinning, zien we dat ze nu gediversifieerde activiteiten ontplooiën, zoals fabricage, assemblage, markontwikkeling en dienstverlening.
4. Als gevolg van de internationale handels- en investeringsactiviteiten van de multinationale ondernemingen zijn de banden tussen de OESO-economieën onderling en met de rest van de wereld versterkt en geïntensiveerd. Deze activiteiten leveren zowel het land van herkomst als het gastland aanzienlijke voordelen op. Voordelen die worden versterkt wanneer de multinationale ondernemingen de producten en diensten waar de consumenten om vragen, tegen concurrerende prijzen leveren en wanneer ze de kapitaalverschaffers een redelijk rendement bieden. Hun handels- en investeringsactiviteiten dragen bij tot een efficiënte aanwending van kapitaal, technologie, mensen en natuurlijke hulpbronnen. Ze bevorderen de overdracht van technologische kennis tussen de verschillende delen van de wereld en de ontwikkeling van technologieën die op lokale omstandigheden zijn afgestemd. Door middel van

onderwijs en training tijdens het werk bevorderen de ondernemingen ook de ontwikkeling van het menselijk kapitaal in de gastlanden.

5. De aard, omvang en snelheid van de economische veranderingen vormen een nieuwe strategische uitdaging voor ondernemingen en iedereen die daarbij betrokken is. Multinationale ondernemingen hebben de kans om een beleid ten aanzien van goed gedrag te implementeren ten behoeve van de duurzame ontwikkeling waarin de samenhang tussen de sociale, economische en ecologische doelen gewaarborgd is. Multinationale ondernemingen zijn hiertoe des te beter in staat wanneer de handels- en investeringsactiviteiten plaatsvinden in een context van een open, competitieve en passend gereglementeerde markt.
6. Veel multinationale ondernemingen hebben aangetoond dat het naleven van strenge gedragsnormen bevorderlijk is voor de groei. De markt wordt heden gekenmerkt door een intense concurrentie en de multinationale ondernemingen worden geconfronteerd met een veelheid aan parameters op juridisch, sociaal en reglementair vlak. In die context kunnen de ondernemingen soms in de verleiding komen om bepaalde relevante normen en beginselen te negeren in de hoop hiermee een concurrentievoordeel te behalen. Dergelijke praktijken van enkelen kunnen de reputatie van velen in gevaar brengen en tot onrust bij het publiek leiden.
7. Een groot aantal ondernemingen heeft als reactie op deze maatschappelijke onrust interne programma's, procedures en managementsystemen ontwikkeld om hun verbintenissen inzake goed burgerschap, goede praktijken, verantwoord ondernemen en goed werknemersgedrag kracht bij te zetten. Sommige hebben de hulp van advies-, controle- en certificatiebureaus ingeroepen om aan de opbouw van expertise op dit vlak bij te dragen. Deze inspanningen hebben ook geleid tot een maatschappelijke discussie over wat nu precies verantwoord ondernemen is. De Richtlijnen geven duidelijkheid over de gezamenlijke verwachtingen die de onderschrijvende regeringen ten aanzien van het gedrag van ondernemingen koesteren, en vormen tegelijkertijd een referentiepunt voor de ondernemingen. Kortom, de Richtlijnen zijn zowel een aanvulling als een versterking van de private initiatieven om gedragsregels van verantwoord ondernemen te definiëren en te verwezenlijken.
8. De regeringen werken met elkaar en anderen samen om het internationaal juridisch en beleidsmatig kader waarbinnen ondernemingen hun activiteiten ontplooiën, te versterken. De opbouw hiervan begon in de periode na de tweede wereldoorlog met de aanneming van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in 1948. Tot de meest recente instrumenten behoren de IAO verklaring omtrent de fundamentele principes en rechten op het werk, de Verklaring van Rio inzake milieu en ontwikkeling en Agenda 21, evenals de Verklaring van Kopenhagen inzake sociale ontwikkeling.
9. Ook de OESO heeft aan het internationale beleidskader bijgedragen. Recente ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld de aanneming van de Conventie inzake de bestrijding van omkoping van buitenlandse ambtenaren bij internationale zakentransacties, van de OESO-Principes inzake corporate governance (ondernemingsbeleid), de OESO-Richtlijnen voor de bescherming van de consument in de context van e-commerce evenals de lopende werkzaamheden aan de OESO-Richtlijnen inzake transfer-pricing (interne verrekenprijzen) voor multinationale ondernemingen en fiscale autoriteiten.

10. Het gezamenlijke doel van de regeringen die de Richtlijnen onderschrijven is het stimuleren van de positieve bijdragen die multinationale ondernemingen aan de economische, ecologische en sociale vooruitgang kunnen leveren, alsmede het minimaliseren van de problemen waartoe hun activiteiten kunnen leiden. Om dit doel te bereiken werken de regeringen samen met ondernemingen, vakbonden en andere niet-gouvernementele organisaties die op hun manier naar hetzelfde einddoel werken.

Regeringen kunnen hiertoe bijdragen door in hun land een effectief beleidskader te scheppen, gericht op een stabiel macro-economisch beleid, een niet discriminerende behandeling van ondernemingen, een deugdelijke regelgeving en toezicht, een onpartijdig rechtssysteem en een efficiënte, integere overheid. Ook kunnen regeringen helpen door de toepassing en bevordering van passende normen en maatregelen die een duurzame ontwikkeling ondersteunen, en de doorvoering van hervormingen om de efficiëntie en de doelmatigheid van de activiteiten van de overheidssector te waarborgen. De regeringen die de Richtlijnen onderschrijven hebben zich verbonden te werken aan een voortdurende verbetering van het binnenlandse en internationale beleid, teneinde het welzijn en de levensstandaard van alle mensen te verhogen.

I. BEGRIPPEN EN UITGANGSPUNTEN

1. Deze Richtlijnen zijn aanbevelingen die door de regeringen gezamenlijk worden gedaan aan multinationale ondernemingen. Ze bevatten beginselen en normen voor goed gedrag, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetgeving. Naleving van de Richtlijnen door de ondernemingen is vrijwillig en niet rechtens afdwingbaar.
2. Aangezien multinationale ondernemingen over de hele wereld actief zijn, behoort internationale samenwerking op dit gebied zich tot alle landen uit te strekken. De regeringen die de Richtlijnen onderschrijven, moedigen de ondernemingen die op hun grondgebied werkzaam zijn aan om de Richtlijnen na te leven overal waar zij actief zijn, zulks met inachtneming van de bijzondere omstandigheden in elk gastland.
3. Een nauwkeurige definitie van het begrip multinationale ondernemingen is in het kader van de Richtlijnen niet noodzakelijk. In het algemeen zijn dit ondernemingen of andere entiteiten die in meerdere landen gevestigd zijn en zodanig met elkaar verbonden zijn dat ze hun activiteiten op verschillende manieren op elkaar kunnen afstemmen. Hoewel een of meer van deze entiteiten een belangrijke invloed op de activiteiten van de andere kan uitoefenen, kan de mate van autonomie binnen de onderneming van de ene multinational tot de andere sterk variëren. De onderneming kan particulier eigendom, staatseigendom of een mengvorm daarvan zijn. De Richtlijnen zijn bedoeld voor alle onderdelen van multinationale ondernemingen (moedermaatschappij en/of lokale vestigingen). Afhankelijk van de feitelijke verdeling van de verantwoordelijkheden worden de verschillende bedrijfsonderdelen geacht samen te werken en elkaar te helpen om de naleving van de Richtlijnen te bevorderen.
4. De Richtlijnen hebben niet tot doel verschillen in behandeling tussen multinationale en nationale ondernemingen in leven te roepen: zij beschrijven goed gedrag voor alle ondernemingen. Dit betekent dus dat van multinationale en nationale bedrijven hetzelfde gedrag wordt verwacht in alle situaties waarin de Richtlijnen voor beide relevant zijn.

5. Regeringen willen een zo breed mogelijke naleving van de Richtlijnen bevorderen. Hoewel erkend wordt dat kleine en middelgrote bedrijven niet over dezelfde mogelijkheden beschikken als grotere ondernemingen, willen de regeringen die de Richtlijnen onderschrijven hen desondanks aansporen zich zo goed mogelijk aan de aanbevelingen uit de Richtlijnen te houden.
6. De regeringen die de Richtlijnen onderschrijven, zouden deze niet mogen gebruiken voor protectionistische doeleinden en niet mogen gebruiken op een zodanige wijze die het comparatieve voordeel van een land waarin multinationale ondernemingen investeren, aantast.
7. Regeringen hebben het recht voorwaarden te stellen waaronder multinationale ondernemingen in hun land mogen werken, zulks met inachtneming van het internationale recht. De onderdelen van een multinationale onderneming die in verschillende landen gevestigd zijn, zijn onderworpen aan de wetten die in het desbetreffende land van toepassing zijn. Wanneer multinationale ondernemingen worden geconfronteerd met tegenstrijdige eisen van landen die de Richtlijnen onderschrijven, zullen de desbetreffende regeringen te goeder trouw samenwerken om de problemen die daaruit kunnen voortvloeien, op te lossen.
8. De regeringen die de Richtlijnen onderschrijven, zeggen daarbij toe dat zij zich zullen houden aan hun plicht ondernemingen op rechtvaardige wijze te behandelen, in overeenstemming met het internationale recht en hun contractuele verplichtingen.
9. Het gebruik van passende, internationale mechanismen voor de beslechting van geschillen, met inbegrip van arbitrage, wordt aangemoedigd ter vergemakkelijking van de oplossing van juridische problemen die kunnen ontstaan tussen ondernemingen en de regeringen van gastlanden.
10. De regeringen die de Richtlijnen onderschrijven, zullen hieraan bekendheid geven en de toepassing ervan bevorderen. Zij roepen Nationale Contactpunten in het leven die de bekendheid van de Richtlijnen moeten vergroten en als discussieforum dienen voor alle kwesties die de Richtlijnen betreffen. Bovendien nemen zij deel aan passende evaluatie- en adviesprocedures ten behoeve van kwesties die verband houden met de interpretatie van de Richtlijnen in een veranderende wereld.

II. ALGEMENE BEGINSELEN

Ondernemingen dienen het bestaande beleid in landen waarin ze werkzaam zijn, volledig te respecteren en rekening te houden met de standpunten van andere belanghebbenden. In dit verband behoren zij:

1. Bij te dragen aan de economische, sociale en ecologische vooruitgang teneinde een duurzame ontwikkeling te bevorderen;
2. De mensenrechten van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden te respecteren, zulks in overeenstemming met de internationale verplichtingen en verbintenissen die de regering van het gastland zijn aangegaan;

3. De opbouw van lokale capaciteit te bevorderen door nauwe samenwerking met de plaatselijke gemeenschap, met inbegrip van het zakenleven, alsmede door als onderneming activiteiten op de binnenlandse en buitenlandse markten te ontplooien, in overeenstemming met de vereisten van een gezonde bedrijfsvoering;
4. De ontwikkeling van menselijk kapitaal te bevorderen, in het bijzonder door het scheppen van werkgelegenheid en het bieden van scholingsmogelijkheden voor werknemers;
5. Zich ervan te onthouden uitzonderingen te bedingen of te aanvaarden die niet voorkomen in de wet- of regelgeving inzake milieu, gezondheid, veiligheid, arbeid, belasting, financiële stimuli of andere aangelegenheden;
6. Goede beginselen voor ondernemingsbestuur te ondersteunen en te handhaven, en deze in de praktijk toe te passen;
7. Doelmatige zelfreguleringsmechanismen en beheerssystemen te ontwikkelen en toe te passen, die een relatie van wederzijds vertrouwen bevorderen tussen de ondernemingen en de samenleving waarin zij actief zijn;
8. De kennis en naleving van het ondernemingsbeleid onder hun werknemers te bevorderen door dit beleid op een passende manier bekend te maken, mede door middel van trainingsprogramma's;
9. Zich te onthouden van discriminerende of disciplinaire maatregelen tegen werknemers die het management of, indien van toepassing, de bevoegde autoriteiten te goeder trouw op de hoogte stellen van praktijken die in strijd zijn met de wet, de Richtlijnen of het ondernemingsbeleid.
10. Zakenrelaties, met inbegrip van leveranciers en onderaannemers, waar mogelijk te stimuleren in hun onderneming gedragsregels toe te passen die verenigbaar zijn met de Richtlijnen;
11. Zich te onthouden van ongepaste inmenging in politieke aangelegenheden in het gastland.

III. INFORMATIEVERSTREKKING

1. De ondernemingen behoren te waarborgen dat er tijdig en regelmatig betrouwbare en relevante informatie over hun activiteiten, structuur, financiële situatie en prestaties openbaar wordt gemaakt. Deze informatie behoort voor de onderneming in zijn geheel worden verstrekt alsmede, indien van toepassing, uitgesplitst naar soorten activiteiten en geografisch gebied. Het informatiebeleid van de onderneming moet zijn afgestemd op de aard, omvang en vestigingsplaats van de onderneming, waarbij rekening wordt gehouden met kosten, vertrouwelijkheid van bedrijfsgegevens en andere overwegingen betreffende de concurrentiepositie.
2. De ondernemingen behoren hoge kwaliteitsnormen te hanteren voor hun informatieverstrekking, hun financiële administratie en hun accountantscontrole. Ook worden zij aangespoord hoge standaarden, voorzover die bestaan, te stellen voor de niet-financiële informatie, waaronder rapportering op milieugebied of sociaal gebied. De normen of het beleid die ten grondslag liggen aan de samenstelling en publicatie van financiële en niet-financiële informatie, dienen te worden vermeld.
3. De ondernemingen behoren basisgegevens te publiceren, te weten hun naam, vestigingsplaats en rechtsvorm, de naam, het adres en telefoonnummer van het moederbedrijf en de voornaamste dochterondernemingen daarvan, en het percentage

waarmee zij direct en indirect deelnemen in deze dochterondernemingen, met inbegrip van de onderlinge deelnemingen.

4. Tevens behoren de ondernemingen wezenlijke informatie te verstrekken over:
  - a) de financiële resultaten en de bedrijfsresultaten van de onderneming;
  - b) de ondernemingsdoelstellingen;
  - c) de voornaamste aandeelhouders en de verdeling van het stemrecht;
  - d) de leden van de raad van bestuur en de voornaamste bestuurders, alsmede hun bezoldiging;
  - e) belangrijke, voorzienbare risicofactoren;
  - f) ingrijpende kwesties die de werknemers of andere belanghebbende betreffen;
  - g) bestuursstructuur en beleid.

5. Voorts worden de ondernemingen aangespoord aanvullende informatie te verstrekken die zou kunnen bestaan uit:
  - a) openbare verklaringen omtrent hun waarden of gedragscodes, met inbegrip van informatie over het sociale, ethische en milieubeleid van de onderneming en de andere gedragsregels die de onderneming onderschrijft. Daarnaast kunnen de datum van aanvaarding, de landen en de onderdelen van ondernemingen waarop deze verklaringen van toepassing zijn en de prestaties in relatie tot deze verklaringen bekend worden gemaakt;
  - b) informatie over systemen voor het beheersen van risico's en het waarborgen van naleving van wetten, en over verklaringen of codes inzake het ondernemingsgedrag;
  - c) informatie over de relaties met werknemers en andere belanghebbenden.

IV. WERKGELEGENHEID EN ARBEIDSVERHOUDINGEN

Ondernemingen behoren, binnen het kader van van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de heersende gebruiken op het gebied van arbeidsverhoudingen en tewerkstelling :

- 1.a. Het recht van hun werknemers te respecteren om zich te laten vertegenwoordigen door vakbonden en andere bonafide werknemersvertegenwoordigers, en behoren met de desbetreffende vertegenwoordigers hetzij individueel, hetzij via werkgeversorganisaties, constructieve onderhandelingen te voeren om overeenkomsten over de arbeidsvoorwaarden te bereiken;
  - b. bij te dragen tot de daadwerkelijke afschaffing van kinderarbeid;
  - c. bij te dragen tot de afschaffing van elke vorm van gedwongen arbeid of dwangarbeid;
  - d. wat betreft aanstelling en functie geen onderscheid tussen hun werknemers te maken op grond van ras, huidskleur, geslacht, godsdienst, politieke overtuiging, nationaliteit of maatschappelijke achtergrond, tenzij het selecteren van werknemers op hun hoedanigheden past in het kader van een door de overheid vastgesteld beleid dat in het bijzonder gericht is op een grotere gelijkheid van kansen op tewerkstelling of betrekking heeft op de inherente eisen van een functie;
- 2.a. De werknemersvertegenwoordigers de nodige faciliteiten te bieden om de totstandbrenging van doeltreffende collectieve arbeidsovereenkomsten te vergemakkelijken;

- b. de werknemersvertegenwoordigers de informatie te verstrekken die nodig is voor zinnvolle onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden;
  - c. het overleg en de samenwerking tussen werkgevers, werknemers en hun vertegenwoordigers over onderwerpen van gemeenschappelijk belang, te bevorderen;
3. Werknemers en hun vertegenwoordigers de nodige informatie te verstrekken om zich een waarheidsgetrouw en correct beeld te vormen van de activiteit en de prestaties van de entiteit of, indien van toepassing, de onderneming als geheel;
  4. a. Op het gebied van tewerkstelling en arbeidsverhoudingen geen minder gunstige normen te hanteren dan door vergelijkbare werkgevers in het gastland worden toegepast;
b. doeltreffende maatregelen te nemen om de gezondheid en de veiligheid van hun werknemers in de werkomgeving te waarborgen;
  5. In hun activiteiten zoveel mogelijk plaatselijk personeel te werk te stellen en op te leiden teneinde het niveau van kennis en vaardigheden te verbeteren, zulks in samenwerking met de werknemersvertegenwoordigers en, waar van toepassing, de desbetreffende autoriteiten;
  6. Wanneer zij overwegen veranderingen in hun activiteiten aan te brengen die belangrijke gevolgen voor de bestaansmiddelen van hun werknemers zouden kunnen hebben, met name bij sluiting van een bedrijfsonderdeel dat collectief ontslag met zich meebrengt, de werknemersvertegenwoordigers en waar van toepassing, de desbetreffende autoriteiten hiervan binnen een redelijke termijn op de hoogte te stellen, en met de werknemersvertegenwoordigers en met de desbetreffende autoriteiten samen te werken om de ongunstige gevolgen zoveel mogelijk te verzachten. Rekening houdend met de bijzondere omstandigheden van elk geval, verdient het de voorkeur dat het management de betrokkenen inlicht voordat de definitieve beslissing wordt genomen. Ook andere middelen kunnen worden gebruikt om tot zinnvolle samenwerking te komen teneinde de gevolgen van dergelijke beslissingen te verzachten;
  7. In de context van te goeder trouw gevoerde onderhandelingen met werknemersvertegenwoordigers over arbeidsvoorwaarden, of wanneer werknemers hun recht om zich te organiseren uit te oefenen, niet te dreigen een bedrijfsonderdeel geheel of gedeeltelijk uit het desbetreffende land te verplaatsen, of werknemers uit bedrijfsonderdelen uit andere landen over te plaatsen om de onderhandelingen op onbillijke wijze te beïnvloeden of de uitoefening van het recht om zich te organiseren, te belemmeren;
  8. Daartoe aangewezen vertegenwoordigers van hun werknemers in staat te stellen te onderhandelen over collectieve overeenkomsten of zaken die de werknemers-werkgeversverhoudingen betreffen, en de partijen gelegenheid te bieden over aangelegenheden van wederzijds belang te overleggen met vertegenwoordigers van de werkgevers die bevoegd zijn over dergelijke zaken beslissingen te nemen.

V. MILIEU

De ondernemingen behoren, binnen het kader van de wet- en regelgeving en administratieve gebruiken in de landen waarin zij actief zijn, en met inachtneming van de relevante internationale overeenkomsten, beginselen, doelstellingen en normen, voldoende rekening te houden met de noodzaak het milieu, de volksgezondheid en de veiligheid te beschermen en, in het algemeen hun activiteiten uit te voeren op een manier die bijdraagt aan de bredere doelstelling van een duurzame ontwikkeling. In het bijzonder behoren zij:

1. Een voor de desbetreffende onderneming geschikt milieubeheersysteem in te voeren en in stand te houden, dat onder meer de volgende elementen omvat :
  - a. het verzamelen en evalueren van adequate, tijdige informatie over de milieu-, gezondheids- en veiligheidseffecten van hun activiteiten;
  - b. het vaststellen van meetbare doelstellingen en, waar van toepassing, streefcijfers voor de verbetering van de milieuprestaties, alsmede het periodiek evalueren van deze doelstellingen; en
  - c. het regelmatig uitoefenen van toezicht en controle op de vorderingen ten aanzien van de milieu-, gezondheids- en veiligheidsdoelstellingen en streefcijfers.
2. Rekening houdend met aspecten als kosten, vertrouwelijkheid van bedrijfsgegevens en de bescherming van intellectuele eigendomsrechten:
  - a. publiek en de werknemers tijdig de nodige, adequate informatie te verstrekken over de potentiële milieu-, gezondheids- en veiligheidseffecten van hun activiteiten, waartoe ook kan behoren verslaglegging over de geboekte vooruitgang van hun inspanningen ter verbetering van de milieuprestaties; en
  - b. tijdig en op adequate wijze in contact te treden, en overleg te plegen met de gemeenschappen die rechtstreeks de gevolgen ondervinden van het milieu-, gezondheids- en veiligheidsbeleid van de onderneming en de uitvoering daarvan.
3. Een beoordeling te maken, en deze in de besluitvoering mee te nemen, van de voorzienbare milieu-, gezondheids- en veiligheidseffecten van de processen, goederen en diensten van de onderneming gedurende hun gehele levenscyclus. Wanneer voorgenomen activiteiten belangrijke gevolgen kunnen hebben voor het milieu, gezondheid of veiligheid en een besluit van een bevoegde autoriteit vereisen, dient een deugdelijk en toepasselijk milieu-effectenrapport te worden gemaakt;
4. Indien er, gezien de wetenschappelijke en technische inzichten omtrent de risico's, gevaar voor ernstige schade aan het milieu bestaat, mede met het oog op de menselijke gezondheid en veiligheid, zich niet op het ontbreken van absolute wetenschappelijke zekerheid te beroepen om kosten effectieve maatregelen uit te stellen om deze schade te voorkomen of te beperken;
5. Rampenplannen gereed te hebben om ernstige schade voor het milieu en de gezondheid die kan voortvloeien uit hun activiteiten, met inbegrip van ongevallen en noodsituaties, te voorkomen, te beperken en te beheersen; alsmede mechanismen om de bevoegde autoriteiten onmiddellijk op de hoogte te stellen;
6. Voortdurend te trachten hun milieuprestaties te verbeteren door, waar van toepassing, activiteiten, zoals de volgende, aan te moedigen:

- a) de toepassing van de technologieën en procedures, in alle onderdelen van de onderneming, die de milieuprestatienormen in het best presterende deel van de onderneming weerspiegelen;
  - b) de ontwikkeling en levering van producten of diensten die geen overmatige gevolgen voor het milieu hebben, bij het beoogde gebruik geen gevaar opleveren, efficiënt zijn in het gebruik van energie en andere natuurlijke hulpbronnen, en opnieuw gebruikt, verwerkt of veilig verwijderd kunnen worden;
  - c) het bewuster maken van hun klanten van de milieu-effecten van het gebruik van de producten en diensten van de onderneming; en
  - d) zoeken naar manieren om de milieuprestaties van de onderneming op de lange termijn te verbeteren.
7. Hun werknemers adequaat onderwijs en training te geven over milieu-, gezondheids- en veiligheidskwesties, waaronder de omgang met gevaarlijke stoffen en het voorkomen van milieu-ongevallen, alsmede over meer algemene aspecten van milieubeheer, zoals milieu-effectenrapportageprocedures, publieksvoorlichting en milieutechnologieën.
8. Bij te dragen aan de ontwikkeling van een ecologisch zinvol en economisch doelmatig openbaar beleid, bijvoorbeeld door middel van samenwerkingsverbanden of initiatieven om het milieubewustzijn en de milieubescherming te bevorderen.

VI. BESTRIJDING VAN CORRUPPTIE

De ondernemingen behoren, direct noch indirect, smeergeld of andere onrechtmatige voordelen aan te bieden, toe te zeggen, te geven of te eisen teneinde opdrachten of andere ongeoorloofde voordelen te verwerven of te behouden. Ook mag van de ondernemingen niet worden gevraagd of geëist dat zij smeergeld betalen of andere onrechtmatige voordelen verschaffen. In het bijzonder behoren ondernemingen:

1. Zich ervan te onthouden overheidsfunctionarissen of werknemers van zakenrelaties aan te bieden een gedeelte van een contractsom te betalen, of in te gaan op eisen daartoe. Ze behoren geen gebruik te maken van onderaannemingsovereenkomsten, inkooporders of adviesovereenkomsten als middel om betalingen door te sluizen naar overheidsfunctionarissen, werknemers van zakenrelaties of hun verwanten of zakenrelaties;
2. Zich ervan te overtuigen dat de beloning van tussenpersonen redelijk is en uitsluitend voor rechtmatige activiteiten. Indien relevant behoort een lijst te worden bijgehouden van tussenpersonen die in verband met transacties met overheden en staatsondernemingen worden ingeschakeld, en aan de bevoegde autoriteiten ter beschikking te worden gesteld;
3. De doorzichtigheid van hun activiteiten in de strijd tegen omkoping en afpersing te verbeteren. Zo kunnen zij zich publiekelijk uitspreken tegen omkoping en afpersing en de beheersystemen bekend maken die zij toepassen om deze uitspraken waar te maken. Ook dient de onderneming openheid en een dialoog met het publiek na te streven, om bewustwording en samenwerking in de strijd tegen omkoping en afpersing te vergroten;

4. De bewustwording en naleving van het ondernemingsbeleid tegen omkoping en afpersing onder het personeel te bevorderen, door hieraan afdoende bekendheid te geven en door middel van het opzetten van scholingsprogramma's en disciplinaire procedures;
5. Management beheerssystemen invoeren die omkoping en corruptie ontmoedigen, en financiële en fiscale administratie- en controlemechanismen in te voeren die voorkomen dat transacties "buiten de boeken" worden gehouden, geheime rekeningen worden geopend of documenten worden gemaakt die geen juist en correct beeld geven van de transacties waarop ze betrekking hebben;
6. Geen onwettige financiële bijdrage te verlenen aan kandidaten voor publieke functies, politieke partijen of andere politieke organisaties. Eventuele bijdragen behoren volledig te voldoen aan de eisen van openbaarheid en behoren aan het hoger management te worden gerapporteerd.

VII. CONSUMENTENBELANGEN

In hun relaties met consumenten behoren de ondernemingen eerlijke praktijken toe te passen bij de uitoefening van hun activiteiten inzake handel, marketing en reclame en alle redelijke maatregelen te treffen om de veiligheid en kwaliteit van de goederen of diensten die zij leveren, te waarborgen. In het bijzonder behoren zij:

1. Te waarborgen dat de goederen en diensten die zij leveren, voldoen aan alle overeengekomen of voorgeschreven normen ten aanzien van de gezondheid en veiligheid van de consumenten, met inbegrip van die inzake waarschuwingen betreffende de gezondheid, productveiligheid, informatie op etiketten;
2. Naar gelang de aard van de producten of diensten juiste en duidelijke informatie te verschaffen over samenstelling, gebruiksveiligheid, onderhoud, opslag en verwijdering, zodat de consumenten gefundeerde keuzes kunnen maken;
3. Heldere en doeltreffende procedures te hanteren voor de behandeling van klachten van consumenten, en meewerken aan een eerlijke en snelle oplossing van geschillen met consumenten zonder nodeloze kosten of lasten;
4. Zich te onthouden van beweringen of het weglaten van informatie, noch zich in te laten met andere praktijken die bedrieglijk, misleidend, frauduleus of oneerlijk zijn;
5. De privacy van de consument te respecteren en te zorgen voor de bescherming van persoonsgegevens;
6. Volledig en op een doorzichtige manier met de autoriteiten samen te werken om ernstige bedreigingen van de volksgezondheid of veiligheid, die voortvloeien uit de consumptie of het gebruik van hun producten, te voorkomen of op te heffen.

VIII. WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

De ondernemingen behoren:

1. Ernaar te streven dat hun activiteiten op bevredigende wijze passen binnen de wetenschappelijke en technologische (W&T) beleidslijnen en plannen van de landen op wiens grondgebied zij hun activiteiten uitoefenen en, voor zover van toepassing, bij te dragen tot de ontwikkeling van het nationaal en lokaal kunnen op wetenschappelijk en technologisch gebied in het gastland;
2. Waar mogelijk in hun bedrijfsvoering praktijken te hanteren die de overdracht en snelle verspreiding van technologie en know-how mogelijk maken, rekening houdend met de bescherming van intellectuele eigendomsrechten;
3. Waar dit passend is, activiteiten inzake de wetenschappelijke en technologische ontwikkeling in het gastland uit te voeren die aansluiten op de behoeften van de lokale markt en werknemers uit het gastland in W&T-functies aan te stellen en hun scholing te stimuleren, rekening houdend met de commerciële behoeften;
4. Indien licenties voor het gebruik van intellectuele eigendomsrechten worden verleend of anderszins technologie wordt overgedragen, dit te doen onder redelijke voorwaarden en bepalingen, en zodanig dat wordt bijgedragen aan de ontwikkelingsperspectieven van het gastland op lange termijn;
5. Wanneer de commerciële doelstellingen zich daartoe lenen, banden aan te knopen met lokale universiteiten en openbare onderzoeksinstituten en deel te nemen aan gezamenlijke onderzoeksprojecten met lokale ondernemingen of werkgeversorganisaties.

IX. MEDEDINGING

Binnen het kader van de geldende wet- en regelgeving behoren ondernemingen hun activiteiten op een concurrerende manier uit te oefenen. In het bijzonder behoren zij:

1. Zich te onthouden van het aangaan of uitvoeren van concurrentiebeperkende afspraken tussen concurrenten:
  - a) om vaste prijzen te hanteren
  - b) om hun aanbestedingen op elkaar af te stemmen
  - c) om productiebeperkingen of quota vast te stellen; of
  - d) om markten te delen of te verdelen door klanten, leveranciers, geografische zones of activiteiten toe te wijzen.
2. Al hun activiteiten uit te voeren in overeenstemming met alle toepasselijke mededingingswetten, rekening houdend met de toepasselijkheid van de mededingingswetten van rechtsgebieden waarvan de economie waarschijnlijk schade zou ondervinden van concurrentiebeperkende activiteiten van hun kant;

3. Met de mededingingsautoriteiten van dergelijke rechtsgebieden samen te werken door, onder meer en mede afhankelijk van de toepasselijke wetten en passende waarborgen, verzoeken om informatie zo snel en volledig mogelijk te beantwoorden;
4. Hun personeel bewust te maken van het belang van naleving van alle toepasselijke mededingingswetten en het beleid dienaangaande.

X. BELASTINGEN

Het is belangrijk dat ondernemingen bijdragen aan de overheidsfinanciën van het gastland door tijdige betalingen van de door hen verschuldigde belastingen. In het bijzonder dienen zij zich te houden aan de belastingwetten en -regelgeving in alle landen waarin zij actief zijn, en alle mogelijke moeite doen om deze zowel naar de letter als naar de geest na te leven. Dit betekent mede dat zij de bevoegde autoriteiten alle informatie verschaffen die nodig is om de te heffen belasting in verband met hun activiteiten juist vast te stellen en dat zij hun praktijken bij de vaststelling van onderlinge verrekenprijzen aanpassen aan het “arm’s length principle”.